

MOTYWY LITERACKIE

MOTYW ŚMIERCI:

- „Mit o Dedalu i Ikarze” - Ikar, niepomny przestróg ojca, unosi się na skrzydłach zbudowanych z piór i wosku zbyt blisko słońca i spada do morza.
- „Treny” Kochanowski - śmierć ukochanej córki Urszulki
- „Inny świat” Gustaw Herling-Grudziński - pisuje niedający się niczym oszukać głód (wraz z pracą ponad siły), który prowadził do depresji, otępienia, opuchlizny głodowej, w końcu śmierci
- „Romeo i Julia” - W. Szekspir ukazuje losy dwojga kochanków, którzy nie mogą być razem ponieważ ich rodziny nienawidzą się. Miłość prowadzi ich do śmierci.
- „Kamizelka” Bolesław Prus - opisuje ogromny ból kochającej żony po śmierci ciężko chorego na gruźlicę męża. Śmierć poprzedzały ją wzajemne zabiegi małżonków zmierzające do podtrzymania nadziei drugiej osoby i ukrycia prawdy.

MOTYW PODRÓŻY:

- "Kordian" - Juliusz Słowacki wysła swojego bohatera w podróż, która stanowi równocześnie próbę odnalezienia sensu w życiu.
- "Pan Tadeusz" - Adam Mickiewicz uczynił swoją epopieję, napisaną na emigracji, sentymentalną wędrówką w szczęśliwy kraj lat dziecińczych.

MOTYW MIŁOŚCI:

- "Dziady" cz. IV – A. Mickiewicz wspomina godzinę miłości, godzinę rozpaczliwej godziny przestrogi. Podczas godziny miłości Gustaw wspomina szczęśliwe dni, spędzone z ukochaną.
- "Pan Tadeusz" Adam Mickiewicz - życiowa tragedia Jacka Soplicy - miłość do córki Stolnika Horeszki, Ewy, której ręki ojciec-magnat odmówił pewnemu sobie szlachcicowi
- Bolesław Prus - nieszczęśliwa miłość Stanisława Wokulskiego do Izabeli Łęckiej
- "Zbrodnia i kara" Fiodor Dostojewski Raskolnikow przyznaje się Soni do popełnionej zbrodni, pragnąc odpokutować za winy i zacząć nowe życie. Sonia jest mu niezwykle oddana i cierpliwa, dlatego Rodion nie pozostaje obojętny na jej uczucie.
- "Dżuma" Albert Camus - miasto Oran, w którym miłość zamiera. Epidemia czyni spustoszenie nie tylko na ulicach, ale i w sercach ludzi.

MOTYW RAJU:

- „Pan Tadeusz” Adam Mickiewicz – Soplicowo to mały zamknięty świat, przepiękny dobrem, harmonią, w której żyją zarówno ludzie jak i przyroda.

MOTYW POLSKI/ POLAKÓW:

- „Mazurek Dąbrowskiego” Józef Wybicki, odwołując się do znanych wydarzeń z historii naszego kraju: zwycięstw nad Szwedami, powstania kościuszkowskiego, bitwy pod Racławicami, żywi wiarę w odzyskanie przez Polskę niepodległości.
- „Dziady cz. III” Adam Mickiewicz - swój dramat poświęcił pamięci narodowych męczenników. Ukazał sytuację narodu po klęsce powstania listopadowego i postawę społeczeństwa wobec zaborcy od postaw patriotycznych na przykładzie młodzieży wileńskiej, przez prześladowania, jakie dotknęły Czchowskiego i syna pani Rollison
- „Pan Tadeusz” Adam Mickiewicz - dworek w Soplicowie – „centrum polszczyzny”, Ukazuje świat trwałych wartości i kulturowanych od wieków tradycji szlacheckich. Nie tylko idealizuje dawną Polskę, ale także dokonuje wnikliwego sądu nad krajem
- „Kordian” - Juliusz Słowacki- ukazanie dojrzenia i klęsk pokolenia powstania listopadowego. Polacy pogodzili się z niewolą, dlatego walkę z caratem muszą podejmować jednostki, takie jak Kordian.
- „Lalka” – Bolesław Prus, przedstawiając społeczeństwo polskie z czasów zaborów, nie unika krytyki. Ukazuje anachroniczną strukturę społeczną: bezczynność klas rządzących: arystokracji, inteligencji i rodzącego się mieszczaństwa

- „Wesele” – Stanisław Wyspiański kreśli obraz społeczeństwa polskiego zestawiając ze sobą dwie warstwy społeczne – chłopów i inteligencję. Podważa romantyczne przeświadczenie o możliwości ich pojednania w imię walki o niepodległość ojczyzny. Chłopi żywiołowo reagują na wezwania do walki. Ludzie z miasta myślą o nich schematycznie, są przekonani o swej wyższości i naturalnej roli przewodniej.
- „Przedwiośnie” Stefan Żeromski - społeczeństwo polskie postawione wobec odzyskanej niepodległości.
- „Granica” – Zofia Nałkowska krytykuje społeczeństwo polskie i jego podziały po odzyskaniu niepodległości. W latach trzydziestych władza należy do karierowiczów i ludzi pozbawionych skrupułów. Problemy społeczne nie zostały rozwiązane- nierówności społeczne pogłębiły się, a wzbogacili się tylko ci, którzy bezwzględnie dążyli do celu.
- „Ferdydurke” - Witold Gombrowicz dogłębnie demitologizuje polską historię i tradycje, przedstawiając groteskowy obraz wielu środowisk ówczesnej Polski.

MOTYW DOMU:

- „Pan Tadeusz” – A. Mickiewicz wspominając na emigracji swoje rodzinne strony, akcję swej epepei umieszcza w Soplicowie. Ukazuje je Mickiewicz jako arkadię, symbol szczęścia lat dzieciennych i utraconej ojczyzny. Stanowi ono ostoję polskości, dawnych obyczajów i tradycji szlacheckich.
- „Ferdydurke”- W. Gombrowicz opisuje dom Młodziaków. Jest to rozrachunek z nowoczesnym mieszczaństwem, hołdującym nowym metodom wychowawczym – swobodzie.
- „Tango” - S. Mrożek ukazuje dom Stomilów, w którym mieszkają trzy pokolenia, jednak w żaden sposób nie potrafią się porozumieć. W rodzinie panuje bezład.

MOTYW KOBIETY:

- „Pan Tadeusz” – Adam Mickiewicz wybranką Tadeusza czyni młodziutką Zosię, wychowankę doświadczonej Telimeny. W epepei przedstawiona została jako podlotek, niedojrzała jeszcze kobieta.
- „Lalka” – Bolesław Prus nakreślił portret Izabeli Łęckiej – obiektu zauroczenia Wokulskiego. Jest ona rozkapryszoną arystokratką, lekceważy uczucie kupca, skazując go na cierpienia spowodowane niespełnioną miłością.
- „Chłopi” - Władysław Stanisław Reymont ukazuje postać Jagny Pacześ (Borynowej). Spośród wielu zalotników wybrała żonatego Antka, ale, pozostając bezwolna, zdominowana przez matkę i żądna bogactwa, zgodziła się bez oporu na ślub ze starym, ale mogącym imponować kobietom Boryną. Zdradzając męża przekroczyła granice moralne wyznaczone przez wiejską społeczność, za co została okrutnie ukarana, poddana samosądowi.

MOTYW RODZINY:

- „Antygona” - Sofokles uważał, że pierwszą i najświętszą formą ludzkiego współżycia, dana przez naturę, jest rodzina. Antygona, w imię obowiązków rodzinnych, decyduje się, wbrew rozkazowi króla, na pochowanie swego brata Polinejsesa, za co ponosi karę.
- „Pan Tadeusz” A. Mickiewicz - Głową rodziny Sopliców pozostawał Sędzia - brat Jacka Soplicy, stryj Tadeusza, właściciel Soplicowa. Wzorowy ziemianin, szlachcic przywiązany do dawnych obyczajów, tradycji, narodowych strojów. Jego brat, Jacek, stając się księdzem Robakiem, odrzucił możliwość założenia rodziny - przyczyną jego zbrodni, następnie pokuty była odmowa oddania mu ręki Ewy, córki Stolnika Horeszki.
- „Tango” S. Mrożek - Ojciec nie potrafi być ojcem, jego miejsce zajmuje syn – Artur, próbując przywrócić ład w rodzinie, zaś babcia zachowuje się jak młódka.

MOTYW MŁODOŚCI:

- „Przedwiośnie” - S. Żeromski opisuje charakterystyczną dla młodych ludzi postawę podczas rewolucji na przykładzie losów Cezarego Baryki. Jego bohater zafascynowany jest nową ideą, buntuje się przeciwko poglądom matki, rewolucja rozczarowuje go.
- „Ferdydurke” - W. Gombrowicz przedstawia trzydziestoletniego Józia, który zostaje cofnięty do wieku szkolnego i musi zmierzyć się z problemami dorastania.

- "Tango" - S. Mrozek kreśli postać Artura – nowoczesnego młodzieńca, czującego się spadkobiercą romantyków. Pragnie on uporządkować swoje otoczenie, przeciwstawia się poglądom rodziców, tęskni za jasnymi normami moralnymi i prawdziwą miłością.

MOTYW BUNTU:

- „Antygona” – Sofokles przedstawia obraz niezłomnej buntowniczką, córki Edypa, króla Teb, która nie boi się przeciwstawić władzy królewskiej w imię praw moralnych i boskich.
- „Treny” - Jan Kochanowski przeżywa kryzys światopoglądowy po stracie ukochanej Urszulki. W trenie X pada bluźniercze wyznanie wątpiąc w życie po śmierci. Wątpi również w sens uczciwego życia i postawę stoicką, zaś wrogiem nazywa siłę rządzącą ludzkim życiem.
- „Dziady cz. III” – Adam Mickiewicz w „Wielkiej Improwizacji” ukazuje na wpół przytomnego, oszalałego Konrada, który występuje przeciw Bogu, bluźni, domaga się „rządu dusz” i władzy nad ludźmi. Buntuje się przeciw istnieniu zła.
- „Zbrodnia i kara” - Fiodor Dostojewski przedstawia Rodiona Roskolnikowa, który buntuje się przeciwko zasadom panującym na świecie. Rodion nie akceptuje świata urządzonego tak, że jedni mają pieniądze, a inni nie.
- „Zdążyć przed Panem Bogiem” - Hanna Krul opisuje powstanie w warszawskim getcie będące wyrazem buntu przeciw odebraniu Żydom prawa do godności i wyboru śmierci, przeciw chęci zniszczenia ich solidarności.
- „Tango” - Sławomir Mrozek parodiuje dramat mieszczański, kpi z odwiecznego schematu konfliktu pokoleń. Młodzi nie buntują się przeciwko zastanej rzeczywistości, skostniałym formom starych, gdyż nie istnieją już żadne formy – zniszczyli ją rodzice.

MOTYW PRZEMIJANIA:

- „Pan Tadeusz” - Adam Mickiewicz na emigracji wraca pamięcią do "kraju lat dzieciennych", który już przeminął. Pragnie uciec od rzeczywistości do krainy swego dzieciństwa. Idealizuje ją, podkreślając równocześnie, że już jej nie ma.
- „Treny”- Jan Kochanowski w poetycki sposób wyraża swoje cierpienie i ból po stracie ukochanej córeczki – Urszulki.

MOTYW CIERPIENIA:

- "Lament świętokrzyski" - ukazuje ludzki wymiar cierpienia Matki Boskiej. Jest to uniwersalny i ponadczasowy obraz matki rozpaczającej po śmierci swego dziecka. Maria zwraca się do ludzi, opiewając swój ból.
- "Dziady" cz. III– A. Mickiewicz ukazuje cierpienia uwięzionych, torturowanych, zsyłanych na Syberię i skazanych na śmierć konspiratorów, występujących przeciw caratowi.
- "Lalka" - B. Prus pisze o cierpieniach Stanisława Wokulskiego, spowodowanych nieszczęśliwą miłością do Izabeli Łękiej. Miłość Wokulskiego gardzi nim z powodu jego pochodzenia. Cierpienie doprowadza go do ostateczności – kupiec porzywa się na swoje życie.
- "Medaliony" - Z. Nałkowska ukazuje cierpienia zarówno dorosłych, jak i dzieci spowodowane wojną i całym jej okrucieństwem. Ludzie po zakończeniu wojny nie mogą zapomnieć o ogromie bólu, ich psychika nigdy już nie będzie taka, jak przed wojną.
- "Dżuma" - A. Camus pokazuje całą rozpiętość ludzkiego cierpienia od fizycznych po moralne męki. Dżuma ogarniająca Oran stawia ludzi przed trudnymi wyborami.
- "Inny świat"- G. Herling-Grudziński, opisując losy jeńców przetrzymywanych w łagrach, dotyka dna ludzkiego cierpienia. Przedstawia codzienną rzeczywistość obozu, wykorzystanie ludzi w różnych porach roku, okrucieństwo życia erotycznego, reakcję więźniów na głód, poniżenie.
- "Zdążyć przed panem Bogiem Hanna Krall w rozmowie z Markiem Edelmanem przedstawia postawę uczestników powstania w getcie warszawskim.

MOTYW SAMOTNOŚCI:

- "Antygona"- Sofokles przedstawia Antygonę, która walczy samotnie przeciwko prawom ustalonym przez władcę Teb - Kreona.

- "Dziady cz. IV" - Adam Mickiewicz wprowadza postać nieszczęśliwego kochanka. Gustaw czuje się samotny, ponieważ nikt nie jest w stanie pojąć ogromu jego uczucia
- "Dziady cz. III" - A. Mickiewicz opisuje przemianę i postawę poety-buntownika – Konrada, walczącego o rząd dusz z Bogiem. Konrad wyrasta ponad innych, dlatego swoją walkę musi odbyć samotnie. Ludzie nie potrafią zrozumieć jego poezji, pozostaje ona dla nich niezrozumiałą.
- "Lalka" - B. Prus przywołuje historię Stanisława Wokulskiego, który wyrasta ponad społeczeństwo, w którym żyje śmiałością planów oraz rozległością horyzontów myślowych. Dodatkowo jego stan osamotnienia pogłębia niespełniona miłość do arystokratki – Izabeli Łękiej.

MOTYW WŁADZY:

- „Antygona” – Sofokles porusza między innymi problemy związane ze sprawowaniem władzy. Stawia pytanie czy władza ludzka może być ważniejsza od praw boskich.
- „Makbet” - William Szekspir w swej tragedii władzy ukazał, do jakiego stopnia pragnienie władzy może zawładnąć człowiekiem. Władza jest w utworze silniejsza od wszystkich ludzkich namiętności, chęć jej zdobycia prowadzi do porzucenia norm moralnych, psychologicznych barier.

MOTYW PATRIOTYZMU:

- „Dziady cz. III” Adam Mickiewicz opisuje martyrologię młodzieży polskiej przeciwstawiającej się caratowi. Za swą patriotyczną postawę doznają oni wielu szykan.
- „Pan Tadeusz” – Adam Mickiewicz – epepeja wieszcza przesycona jest miłością do ojczyzny. Bohaterowie na każdym kroku przejawiają szacunek dla ojczyzny, bohaterów narodowych oraz czasów Sejmu Wielkiego. Jacek Soplica po opuszczeniu stron rodzinnych przyodziewa szaty mnicha i poświęca swoje życie sprawie narodowej.
- „Przedwiośnie” – Stefan Żeromski ukazuje różne podejścia do patriotyzmu w „nowej Polsce”. Nie unika ostrych ocen narodowych mitów: powstań i poświęcenia życia dla ojczyzny.
- „Wesele” – Stanisław Wyspiański dyskutuje o kondycji społeczeństwa polskiego oraz postawach inteligencji i chłopów wobec spraw narodowych.
- "Elegia o chłopcu polskim"- Krzysztof Kamil Baczyński podmiot liryczny opisuje bohaterską śmierć małego chłopca w imię obrony ojczyzny. Dziecko przepelnione jest patriotyzmem, o czym świadczy gest wykonany przed śmiercią.

MOTYW SYNA:

- "Pan Tadeusz" - Tadeusza wychował i zastępował mu ojca Sędzia, któremu młody człowiek zawdzięcza edukację i wpojone wartości.
- "Chłopi" - W.S. Reymont przedstawia relacje pomiędzy synem – Antkiem a ojcem Maciejem Boryną. Antek buntuje się przeciw ojcu, nie godząc się z jego dominacją, pozycją we wsi i statusem majątkowym. Woli żyć w biednej chacie niż nie mając niż podporządkować się woli ojca. Jednak, kiedy podczas walki o las, znienawidzony ojciec jest w niebezpieczeństwie, Antek nie zawaha się stanąć w jego obronie.
- "Przedwiośnie" - S. Żeromski ukazuje dojrzewanie Cezarego Baryki. Bohater pochłonięty ideałami rewolucyjnymi pozostaje na utrzymaniu matki, która bardzo ciężko pracuje. W końcu umiera z wyczerpania i przepracowania. Dla Baryki dopiero z czasem stanie się to tragedią i zrozumie, że pozostał na świecie sam. Po odszukaniu ukochanego ojca – Seweryna Baryki - wyrusza z nim do ukochanej Polski.
- "Granica" - Z. Nałkowska – Zenon Ziembiewicz początkowo traktuje rodziców bezkrytycznie, oddając im szacunek. W miarę dojrzewania i zdobywania wiedzy zaczyna go drażnić zacofanie rodziców, a także tolerancja matki wobec romansów ojca.

MOTYW WSI:

- "Chłopi"- W. Reymont stworzył epepeję życia wiejskiego, przedstawiając panoramiczny obraz społeczności wiejskiej, ukazanej w całym jej rozwarstwieniu. Głównym bohaterem jest zbiorowość, społeczność wiejska w Lipcach.

- „Wesele” - S. Wyspiański zachwyca się folklorem wsi, pokazuje piękno obyczaju i tradycji polskiej wsi. Wśród zalet chłopów wspomina potęgę, zdrowie, prostotę, związek z naturą.
- „Przedwiośnie” - Stefan Żeromski opisuje sytuację, kiedy zaproszony do Nawłoci, Baryka znajduje się w sielankowej krainie spokoju, odwiecznego porządku życia, dostatku, radości życia.

MOTYW MIASTA:

- „Lalka” - Bolesław Prus przedstawił bardzo rozległą panoramę życia w Warszawie końca XIX wieku. Samo miasto ukazał niemal z fotograficzną dokładnością. Utwór prezentuje różne grupy, warstwy społeczne.
- „Mendel Gdański” - Maria Konopnicka akcję swej noweli umieszcza w Warszawie. Bohater - Mendel kochał to miasto, uważał się za jego skromną część, był szanowany przez sąsiadów.
- „Granica” - Z. Nałkowska ukazuje miasto na przykładzie kamienicy pani Kolichowskiej. Zamieszkują ją różne warstwy społeczne, w zależności od zajmowanego piętra domu.
- „Dżuma” - Albert Camus opisuje Oran sprzed zarazy, która zmieniła wszystko. Miasto jawi nam się jako spokojne, wręcz szare i banalne miejsce, takie, jakich tysiące rozsianych jest po całej Ziemi. Także jego obywatele to zwykli ludzie, zajęci swoją pracą i standardowymi przyjemnościami.

MOTYW REWOLUCJI:

- „Lalka” – Bolesław Prus, opisując wspomnienia Rzeckiego, przywołuje czasy Wiosny Ludów. Dla starego subiekta, który brał udział w tamtejszych wydarzeniach, są one symbolem walki z tyraniami i przeciwstawieniu się porządkowi ustalonym na Kongresie Wiedeńskim.
- „Przedwiośnie” – Stefan Żeromski jednym z głównych tematów swej powieści uczynił rewolucję rozumianą jako totalny bunt przeciwko wszystkim elementom dotychczasowego świata: porządkowi społecznemu, państwowemu, religii, własności, systemom moralnym. Rewolucja ma przynieść wolność, sprawiedliwość społeczną, zbudować bezklasowe społeczeństwo, zlikwidować wyzysk. Tymczasem staje się aktem zniszczenia, rabunku.

MOTYW MARZEŃ:

- „Przedwiośnie” Stefan Żeromski - Cezary Baryka, urodzony w Baku, ma wyidealizowany obraz polski. Jego ojciec marzy o siennej i niepodległej ojczyźnie, w której powstają „szklane domy”.

MOTYW DZIECIŃSTWA:

- „Pan Tadeusz” A. Mickiewicz – Soplicowo symbol szczęścia lat dziecińczych. Ten wyidealizowany obraz powstał z tęsknoty za beztrudnością lat dziecińczych spędzonych w rodzinnym domu na nowogródzczyźnie.
- Elegia o... (chłopcu polskim) – K.K. Baczyński wprost mówi o losach młodych chłopaków – dzieci skazanych na wyjście „z ciemną bronią w noc” i śmierć pod kulami.

MOTYW MATKI:

- „Lament świętokrzyski” - Matka Boska, bezsilnie patrząca na kaźń Jezusa, rozpaczająca pod krzyżem, jest w tym średniowiecznym wierszu przede wszystkim kochającą matką, której przyszło utracić syna.
- „Bogurodzica” - autor przedstawia matkę Chrystusa jako błogosławioną wybrankę Boga. Jest ona jednak bliska ludziom i pośredniczy między nimi a Bogiem.
- „Dziady. cz. III” Adam Mickiewicz opisuje scenę, kiedy to nieszczęsna matka Rollisona, który leży w celi ciężko chory po otrzymaniu trzystu kijów, prosi Senatora o możliwość zobaczenia syna oraz dopuszczenie do niego księdza.

MOTYW TAŃCA:

- „Pan Tadeusz” - A. Mickiewicz opisuje narodowy taniec polski – polonez (inaczej polski lub chodzony). Odbывается on z okazji przybycia do Soplicowa generała Dąbrowskiego, a także z okazji zaręczyn trzech par, w tym Tadeusza i Zosi
- „Chłopi” - W. Reymont opisując weselne zabawy przedstawia także rodzaje tańców.

- „Wesele” - S. Wyspiański opisując taniec Pana Młodego z Panną Młodą wyśmiewa chłopomanię. Innym nawiązaniem do motywu tańca jest taniec chochoła z ostatniej sceny III aktu. Bohaterowie poddają się somnambulicznym, magnetycznym rytmom wygrywanym przez chochoła. Ta symboliczna scena ma przedstawiać bierność, apatię i ogólną niemoc społeczeństwa polskiego.
- „Tango” - S. Mrożek dopiero w ostatniej scenie nawiązuje do tytułu swego dzieła. Edek prowadzi bosego Eugeniusza, co ma symbolizować, jaka będzie nowa rzeczywistość i czyje racje zwyciężą.

MOTYW WOLNOŚCI:

- Mit o Dedalu i Ikarze symbolizuje nie tylko marzycielstwo i młodość, ale także pragnienie nieograniczonej wolności. Niestety, jak pokazuje mit, nie sposób pokonać wszystkich ograniczeń, a próba ich zwyciężenia często kończy się klęską.
- „Granica” - Nałkowska uznała, że każdy człowiek jest zarówno niepowtarzalną jednostką, jak i istotą mieszczącą się w pewnych schematach, jest wolny i stale ograniczany.
- „Tango” - Sławomir Mrożek opisuje dwie wizje wolności. Anarchia i wolność przez powrót do tradycyjnych wartości okazują się być mitami, przegrywającymi w starciu z rzeczywistością, która symbolizuje brutalne przejęcie władzy przez Edka. Mrożek ukazuje błędne koło związane z pojęciem wolności - od marzenia o niej (młodość Stomila i Eleonory), przez anarchię, jaką wprowadza jej spełnienie.

MOTYW ŻONY:

- „Makbet” - William Szekspir przedstawia Lady Makbet jako kobietę bezwzględną, stanowczą i silną psychicznie. Z żelazną konsekwencją dąży do realizacji raz założonego celu, liczy się dla niej tylko skuteczność, odrzuca wszelkie skrupuły, moralne dylematy, rozterki.
- „Granica” Zofia Nałkowska - Elżbieta - żona Zenona Ziembiewicza. Wybacz mu jego zdradę, pomaga kochance, świadcząc o swym bezgranicznym oddaniu. Potępia małżonka dopiero, kiedy każe strzelać do strajkujących robotników.

MOTYW SZATANA:

- „Dziady” cz. III - Adam Mickiewicz przedstawia szatana, który walczy o duszę Konrada, podpowiada mu bluźnierstwo. Ostatecznie choć towarzyszą mu siły nieczyste, duchy i głosy z zaświatów, które nie miały dobrych intencji. Szatan jest więc kusicielem, który walczy z bogiem o duszę Konrada. Na drugiej płaszczyźnie szatan przedstawiony jest jako wcielenie zła i utożsamiony ze zniechęconym przez Polaków carem.

MOTYW SZALEŃSTWA:

- „Zbrodnia i kara” Fiodor Dostojewski - Rodion Raskolnikow od momentu morderstwa stan jego umysłu tylko się pogarszał. Wydarzenie do tego stopnia rozstroiło jego nerwy, że przez kilka dni leżał nieprzytomny w swoim łóżku, majacząc przez sen. Nie mógł znieść obecności innych ludzi. Życie Raskolnikowa zmieniło się w piekło. Nie mógł zaznać spokoju, kuśił los, miewał myśli samobójcze.
- „Granica” - Zofia Nałkowska ukazuje tragiczną postać Justyny Bogutówny. Dziewczyna, naiwnie wierząc w jego miłość i wierność, dała się ponieść namiętnością i wykorzystać. Zaszła w ciążę. Jednak Zenon chciał ułożyć sobie życie z inną kobietą, którą kochał miłością idealną i zasugerował Justynie usunięcie dziecka. Zrezygnowała z posad, przestała opuszczać swój pokój, a nawet jeść. Po nieudanej próbie samobójczej decyduje zemścić się na Zenonie. Do zabójstwa miały wzywać ją głosy zmarłych, pochodzące z zaświatów.

MOTYW WOJNY:

- „Inny świat” - Gustaw Herling-Grudziński przedstawia świat beznadziejności, braku litości i obojętności, życie w świecie odwróconych wartości moralnych. W takim to właśnie świecie znalazł się autor powieści. Więźniowie łagru traktowani byli w sposób okrutny, zmuszani do nieludzkiego wysiłku, w bardzo trudnych warunkach klimatycznych.
- „Zdążyć przed Panem Bogiem” Hanna Krall - Bohater relacjonuje wydarzenia, których był uczestnikiem i świadkiem w czasie II wojny światowej, opowiada o umieraniu Żydów i

stwierdza, że powstanie dało im chwilowe poczucie wolności, mogli dobrowolnie decydować o własnym losie.

MOTYW ŻYDÓW:

- „Pan Tadeusz” – Adam Mickiewicz ukazuje postać Jankiela - patrioty, związanego z Polską i Polakami, przeżywającego klęski i zwycięstwa narodu polskiego. Angażował się w działalność konspiracyjną, był człowiekiem uczciwym, szanowany m, znanym z poczciwości. Słynął w całej okolicy z nadzwyczajnej gry na cymbałach. Stale udzielał pomocy w pracy spiskowej emisariuszowi księdzu Robakowi, próbował łagodzić spór Hrabiego z Soplicami.
- „Mendel Gdański” - Maria Konopnicka przedstawia tragizm tytułowego bohatera, któremu przyszło żyć w czasach narastającego prześladowań Żydów. Mendel – warszawski rzemieślnik - to prawy człowiek, patriota i dobry obywatel. Ufał on w ludzką dobroć, i równość ludzi bez względu na różnicę ras czy wyznawanej religii. Mendel padł ofiarą rasowej, religijnej nienawiści, załamała się jego wiara w ludzi, odwieczny system humanitarnych wartości
- „Inny świat” – Gustaw Herling - Grudziński opowiada losy więźnia pochodzenia żydowskiego, który dostał się do więzienia, za to, że sprzeciwił się używania skrawków skóry do zelowania butów. Został skazany na podstawie paragrafu mówiącego o szkodnictwie w przemyśle. Znosił on dzielnie warunki obozowe, będąc dumny ze swego syna kapitana lotnictwa. Załamał się jednak, kiedy pokazano mu jego fotografie i zaczęto wmawiać, że zwykły więzień nie może mieć syna w Armii Czerwonej. Żyd opowiada mu jak dostał się do obozu, za odmowę wyjazdu w głąb kraju, był bliski końca, kiedy to z racji wykształcenia przydzielono go do baraku technicznego.

MOTYW SNU:

- „Tren XIX – Sen” – Jan Kochanowski w końcowym liryku cyklu wyjaśnia rozterki i wątpliwości przy pomocy wyjątkowej sytuacji - snu, w którym przemawia do podmiotu jego matka, autorytet i zarazem osoba ze świata, w którym przebywa Urszulka. Dzięki temu zabiegowi uspokojenie po tak wielkiej rozpaczycy stało się w pełni wiarygodne a nawet oczywiste.
- "Lalka", Bolesław Prus- w jednym ze snów Izabeli ukazuje się Wokulski pod postacią monstrum. Sen pojawia się bezpośrednio po poznaniu kupca, kiedy stosunek Izabeli do niego był względnie obojętny.
- „Zbrodnia i kara” – Fiodor Dostojewski ukazuje sny i widzenia, które pomagają bohaterom dotrzeć do ich prawdziwego „ja”, dzięki nim postacie mogą zrozumieć swoje błędy. Rodiona dosięgają koszmary i lęki nawet przed dokonaniem morderstwa, jest znerwicowany i ma kłopoty ze snem.
- „Ferdydurke” Witold Gombrowicz - Józio, wszystko co go spotyka, traktuje na początku ja sen. Nie może uwierzyć, że choć ma trzydzieści lat, wszyscy widzą w nim gimnazjalistę, nie potrafi zrozumieć, że musi chodzić do szkoły.

MOTYW ZJAW, DUCHÓW:

- Tren XIX („Sen”) Jan Kochanowski - podmiotowi lirycznemu ukazuje się duch matki, Kobieta pociesza strapionego ojca, tłumacząc, iż jego córka ma lepiej w niebie niż na ziemi i dzięki śmierci uniknęła ziemskich cierpień
- „Zbrodnia i kara” Fiodor Dostojewski – Rodionowi Raskolnikowi ukazuje się kobieta, którą wcześniej zabił. Pogłębia to jego obłąd i staje się karą za popełniony czyn.
- „Wesele” - Stanisław Wyspiański przedstawia szereg widm nawiązujących do trudnej polskiej historii. ą one niczym innym, jak alter ego bohaterów, projekcją ich sumienia i ukrytych myśli.

MOTYW ZBRODNI:

- „Makbet” - William Szekspir przedstawia tytułowego bohatera, który spotyka wiedźmy, przepowiadające mu, iż zostanie tanem Kwadoru, a następnie królem. Pod wpływem żony

decyduje się wybrać najkrótszą drogę do władzy. Morduje króla, a następnie każdego, kto staje mu na drodze do utrzymania tronu.

- „Pan Tadeusz” Adam Mickiewicz – Jacek Soplica zakochuje się w córce Stolnika Ewie Horeszkównie. Surowy ojciec, mimo iż początkowo sprzyja młodym, odmawia zgody na zaślubiny. Upokorzony Jacek, podczas nadarzającej się okazji zabija ojca Ewy. Czynu tego będzie żałować do końca życia. Bohater poświęca się całkowicie ojczyźnie, wdzierając mnisi habit i walcząc za niepodległość ojczyzny. Odkupienie przychodzi dopiero na łożu śmierci.
- „Zbrodnia i kara” Fiodor Dostojewski - Chciał zabić kobietę, którą uważał za wesz ludzką, aby za jej pieniądze pomóc wielu ludziom, w tym sobie. Chciał także sprawdzić, czy jest zdolny do popełnienia zbrodni.
- „Chłopi” Stanisław Władysław Reymont – Parobek Boryny – Kuba będąc już na polowaniu, podczas próby ustrzelenia sarny natknął się na stróża lasu. Ten przestrzelił Kubie nogę. Parobek uciekł do domu. Ukrył się przed wszystkimi. Kiedy zjawił się lekarz Kuba nie wyraził zgody na leczenie w szpitalu. Pozostał sam w stanie krytycznym i z bólu sam odciął sobie nogę. Zabieg ten skończył się dla niego śmiercią.